

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-педагогічної роботи

і міжнародної діяльності

Карпатського національного

університету імені Василя Стефаника,

кандидат хімічних наук, доцент

Лілія ТУРОВСЬКА

11 " 06 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 1 від 04 травня 2026 року

фахового семінару кафедри політичних наук факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

Климончук В. Й. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук - ОП Політологія третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, голова семінару;

Липчук О.І. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук – секретар семінару;

Монолатій І. С. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук – член семінару;

Дерев'янка С. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук – член семінару;

Доцяк І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Міщук М. Б. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару, науковий керівник;

Марчук В. В. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри політичних наук – член семінару;

Кобець Ю.В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук, науковий керівник – член семінару;

Москалюк М. Ф. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Ломака І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Мадрига Т. Б. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Матвієнків С. М. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару.

Мосора М.А. – доктор філософії з політології, асистент кафедри політичних наук – член семінару;

Березовська-Чміль О. Б. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Геник М. А. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

З присутніх – 4 доктора наук, 10 кандидатів наук та 1 доктор філософії – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Климончук Василь Йосифович.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи аспіранта денної контрактної форми навчання Сливчука Віталія Федоровича на тему: «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія. Тема дисертаційного дослідження «Політико-правові чинники організації місцевого

самоврядування в умовах європейської інтеграції України» затверджена Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 09 від 01 листопада 2022 року та уточнена «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» на засіданні Вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 08 від 29 квітня 2026 року. Науковий керівник – кандидат політичних наук, доцент Міщук М. Б.

2. Виступ здобувача Сливчука Віталія Федоровича:

«Шановні присутні, Вашій увазі пропонується дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему: «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» на здобуття ступеня доктора філософії.

Актуальність дослідження політико-інституційних чинників організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України зумовлена комплексом сучасних суспільно-політичних, правових та інституційних трансформацій, які визначають логіку розвитку Української державності. У сучасних умовах місцеве самоврядування виступає не лише формою організації публічної влади на локальному рівні, а й є одним із ключових механізмів демократизації суспільства, забезпечення участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, реалізації принципів народовладдя, підзвітності влади та захисту інтересів територіальних громад. Воно є важливою складовою демократії, оскільки саме на локальному рівні відбувається безпосередній контакт громадянина з владою, формуються практики участі, відповідальності та суспільної солідарності, а також реалізується значна частина прав і свобод людини.

Не менш важливим чинником актуальності є те, що сучасне місцеве самоврядування в Україні функціонує в умовах повномасштабної Війни за Незалежність України. Органи місцевого самоврядування, за таких умов, стали

одним із базових елементів забезпечення стійкості держави, підтримки життєдіяльності громад, організації локальної взаємодії, надання публічних послуг і відновлення територій. Місцеве самоврядування сьогодні є не лише інститутом демократії, а й важливим ресурсом національної стійкості. За цих умов дослідження політико-інституційних засад його організації має не лише теоретичне, а й безпосереднє прикладне значення, оскільки дозволяє виявити чинники ефективності або дисфункцій місцевої влади в критичних умовах.

Місцеве самоврядування в роботі розглядається як багатовимірний інститут публічної влади, що формується на перетині політичних, правових, історичних, соціальних та культурних чинників. Саме такий підхід дозволяє глибше зрозуміти, чому ефективність місцевого самоврядування залежить не лише від законодавчої бази, а й від характеру політичної системи, ролі політичних партій, якості виборчих механізмів, рівня політичної культури та участі громадян у місцевому політичному процесі. Це особливо важливо для України, де формування демократичної моделі врядування супроводжується необхідністю подолання централістських традицій, зміцнення довіри до влади та розвитку дієвих механізмів локальної демократії.

Важливим аргументом на користь актуальності теми є також потреба в науковому осмисленні невирішених проблем сучасної моделі місцевого самоврядування. У дисертації акцентовано увагу на наявності суперечностей між задекларованими принципами децентралізації та реальною практикою управління, на проблемах розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також на необхідності завершення інституційного й нормативного оновлення цієї сфери. У цьому контексті дослідження набуває прикладного значення, оскільки його результати можуть бути використані для вдосконалення законодавства, підвищення ефективності функціонування органів місцевої влади та гармонізації української моделі місцевого самоврядування з європейськими стандартами.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження зумовлена тим, що воно стосується однієї з центральних проблем сучасного українського

державотворення – формування ефективної, демократичної, правової врегульованої та європейсько орієнтованої системи місцевого самоврядування. Потреба у вивченні політико-інституційних чинників його організації посилюється умовами реформи децентралізації, європейської інтеграції, Війни за Незалежність України, післявоєнного відновлення та необхідності зміцнення демократичної стійкості держави.

Дисертаційне дослідження здійснене на кафедрі політичних наук у рамках наукової теми кафедри «Трансформація сучасної політичної системи України: внутрішньополітичні виклики та зовнішні впливи» за номером державної реєстрації 0117U004396.

Мета дослідження полягає у виявленні та комплексному аналізі політичних і інституційних чинників організації та розвитку місцевого самоврядування в Україні, а також у з'ясуванні особливостей його трансформації в умовах європейської інтеграції.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких завдань:

- розкрити сутність поняття місцевого самоврядування, визначити його специфіку та характерні ознаки;
- проаналізувати основні теоретичні підходи та методологічні засади дослідження місцевого самоврядування;
- охарактеризувати політико-інституційне регулювання місцевого самоврядування в Україні;
- з'ясувати роль політичної та партійної систем як інституційних основ розвитку місцевого самоврядування;
- дослідити вибори як механізм демократичного формування органів місцевого самоврядування;
- визначити особливості політичної участі та політичної культури громадян у сфері місцевого самоврядування;
- проаналізувати європейські моделі місцевої демократії та з'ясувати можливості їх адаптації в Україні;

- дослідити реформу децентралізації як політико-інституційний процес трансформації місцевого врядування;
- охарактеризувати інституційні та програмні засади впровадження європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні;
- окреслити сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Об’єкт дослідження – місцеве самоврядування в Україні як інститут публічної влади.

Предмет дослідження становлять політико-інституційні чинники організації та розвитку місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження зумовлена комплексним політичним і правовим аналізом місцевого самоврядування в Україні як інституту демократичної організації публічної влади в умовах європейської інтеграції. У дисертації здійснено цілісне дослідження теоретико-методологічних та політико-інституційних засад функціонування місцевого самоврядування, а також визначено особливості його трансформації в умовах децентралізації та впровадження європейських стандартів місцевої демократії.

Згідно з поставленими дослідницькими завданнями зроблені загальні висновки.

1. Доведено, що проблематика місцевого самоврядування та його розвитку є однією з ключових складових сучасної політичної науки і публічного управління, оскільки від ефективності функціонування органів влади на місцевому рівні залежить соціально-економічна стабільність та демократичний розвиток держави в цілому. Ефективність органів самоврядування впливає на рівень довіри населення, якість публічних послуг та стабільність соціально-політичного середовища, підкреслюючи значення наукового осмислення цього інституту для практичного управління.

2. Встановлено, що аналіз теоретико-методологічних засад показав, що місцеве самоврядування є особливою формою організації публічної влади,

що поєднує державні управлінські механізми з громадською ініціативою та самоорганізацією територіальних громад. Проведено аналіз політологічного та інституційного підходів, а також ключові концепції місцевого самоврядування, зокрема громадівську, державницьку, соціологічну, теорію муніципального дуалізму та соціального обслуговування, що відображають різні підходи до співвідношення автономії громад і ролі держави, а також принципи організації і функціонування місцевих інститутів влади.

3. Обґрунтовано тезу про те, що ефективне функціонування місцевого самоврядування в сучасних державах формується на основі як національного, так і міжнародного законодавства. У контексті України модель місцевого самоврядування формується на основі європейських стандартів, а також комплексу конституційних і законодавчих актів, що визначають права та обов'язки територіальних громад, компетенцію органів влади та механізми реалізації локальних ініціатив. Конституційні засади місцевого самоврядування забезпечують його автономність, повноту компетенції, фінансову спроможність та правову захищеність, тоді як спеціальні закони - конкретизують політичні, організаційні та процедурні механізми функціонування громад. Важливим аспектом політико-інституційного регулювання є інституційне визначення механізмів стратегічного розвитку територіальних громад. До них належать Статути, Регламенти та Стратегії розвитку, що формують правову та організаційну основу для планування, реалізації та моніторингу місцевої політики.

4. Доведено, що політична система є визначальною інституційною передумовою функціонування місцевого самоврядування, оскільки саме в її межах окреслюється статус органів місцевої влади, їхнє місце в архітектоніці публічного управління та характер взаємодії з центральними інститутами держави. Місцеве самоврядування слід розглядати не лише як адміністративно-управлінський рівень, а як автономний політичний інститут, інтегрований у систему політичних відносин і демократичних процедур. Партійна система відіграє визначальну роль у формуванні інституційних засад місцевого

самоврядування в Україні, виступаючи ключовими каналами політичного представництва, рекрутування еліт і узгодження інтересів територіальних громад. Саме через діяльність політичних партій забезпечується інтеграція локального рівня управління в загальнонаціональний політичний процес, що надає місцевому самоврядуванню не лише адміністративного, а й політичного змісту.

5. Обґрунтовано, що вибори постають ключовою ланкою, поєднуючи інституційну спроможність місцевої влади з демократичною легітимацією її діяльності. Вибірчі процедури забезпечують формування органів місцевого самоврядування на засадах представництва, конкурентності та підзвітності, створюючи передумови для ефективного функціонування місцевої демократії. Саме через вибори реалізується принцип народного суверенітету на локальному рівні, що надає територіальним громадам можливість безпосередньо впливати на персональний склад органів влади та пріоритети їхньої діяльності.

6. Встановлено, що рівень та форми політичної участі населення визначають реальний зміст і якість функціонування місцевої демократії у міжвиборчий період. Політична участь громадян у системі місцевого самоврядування охоплює широкий спектр практик - від електоральної активності до залучення в консультативно-дорадчі механізми, громадські слухання, органи самоорганізації населення та інші інструменти партисипативної демократії. Ефективність цих форм значною мірою залежить від рівня політичної культури, яка визначає готовність громадян до відповідальної участі, усвідомлення ними власних прав і обов'язків, а також рівень довіри до місцевих інституцій влади. Політична участь і політична культура громадян виступають системоутворюючими чинниками розвитку місцевого самоврядування, оскільки саме вони наповнюють інституційні механізми реальним демократичним змістом.

7. Доведено, що європейські моделі місцевої демократії формувалися в умовах різноманіття історичних, політичних і конституційних контекстів, що

зумовило існування кількох типологічних підходів до організації місцевого самоврядування - від моделей із високим рівнем автономії до децентралізованих систем із розвиненими механізмами державного контролю. Незважаючи на відмінності, ці моделі об'єднує спільна ціннісна основа, що ґрунтується на принципах субсидіарності, демократичної участі, прозорості, підзвітності та правової визначеності, які виступають фундаментом сучасної європейської місцевої демократії. Політичний вимір європейських моделей місцевого самоврядування полягає у поєднанні демократичної легітимації місцевої влади з ефективністю публічного управління, що досягається через оптимальний розподіл повноважень між рівнями влади, розвиток інституцій громадянської участі та забезпечення фінансової спроможності територіальних громад. Адаптація європейських моделей для України потребує не механічного запозичення окремих інституційних рішень, а комплексного врахування національних політичних, правових і соціально-економічних особливостей.

8. Обґрунтовано, що реформа децентралізації в Україні постає як складний і багатовимірний політико-інституційний процес трансформації місцевого врядування, що охоплює зміну моделей розподілу владних повноважень, оновлення інституційної архітектури публічної влади та переосмислення ролі територіальних громад у системі державного управління. Вона виходить за межі суто адміністративної реорганізації, набуваючи вагомого значення для демократизації публічної влади та формування сучасної моделі народовладдя. Децентралізація реалізується як поєднання політичної, адміністративної та фінансової складових, що забезпечує розширення автономії місцевого рівня, підвищення якості публічних послуг і залучення громадян до процесів ухвалення рішень. Водночас реформа децентралізації зберігає низку системних викликів, пов'язаних із неповнотою конституційного врегулювання, асиметрією між рівнями місцевого самоврядування, проблемами державного нагляду, корупційними ризиками та нерівномірністю розвитку територій.

9. Встановлено, що ефективність упровадження європейських стандартів значною мірою залежить від внутрішніх інституційних умов,

зокрема рівня спроможності територіальних громад, якості кадрового забезпечення, узгодженості нормативно-правового регулювання та характеру взаємодії між центральними органами влади, органами місцевого самоврядування і їх асоціаціями. Нерівномірність соціально-економічного розвитку громад і асиметрія їхніх ресурсних можливостей зумовлюють диференційований характер реалізації реформ, що потребує цілеспрямованої підтримки та гнучких інституційних рішень.

10. Доведено, що сучасний стан розвитку місцевого самоврядування засвідчує поступовий перехід від формального наближення законодавства до європейських норм до практичної трансформації управлінських інститутів, процедур і моделей взаємодії між різними рівнями публічної влади. Перспективи подальшого розвитку місцевого самоврядування в Україні пов'язані з поглибленням інтеграції в європейський простір публічного врядування, завершенням інституційної трансформації децентралізації та зміцненням демократичної участі на локальному рівні. У цьому контексті європейські стандарти місцевого самоврядування виступають не лише зовнішнім орієнтиром реформ, а й внутрішнім ресурсом підвищення стійкості, ефективності та демократичної легітимності місцевої влади, особливо в умовах воєнних викликів і повоєнного відновлення України.

Дякую за увагу! Відповім на ваші запитання».

3. Запитання до здобувача по темі дисертації ставили:

доктор політичних наук, професор Климончук В.Й.

Яким чином еволюція поняття місцевого самоврядування у політико-правовій думці впливає на сучасні моделі його організації в умовах європейської інтеграції України?

Відповідь:

Еволюція поняття місцевого самоврядування у політико-правовій думці суттєво впливає на формування сучасних моделей організації влади на місцях, особливо в контексті європейської інтеграції України. Упродовж історичного

розвитку наукових уявлень місцеве самоврядування пройшло шлях від розуміння його як природного права територіальних громад на самоуправління до сприйняття як невід'ємного елементу демократичної політичної системи та механізму реалізації принципу народовладдя.

У політичній науці місцеве самоврядування розглядається не лише як форма організації публічної влади, а й як інститут політичної участі громадян, що забезпечує залучення населення до процесів ухвалення рішень. Класичні концепції громадівської, державницької та змішаної теорій самоврядування сформували підґрунтя для сучасних підходів до розподілу владних повноважень між центральними та місцевими органами влади. Зокрема, утвердження принципів децентралізації, субсидіарності та автономії територіальних громад стало результатом тривалого розвитку політико-правової думки щодо оптимального співвідношення державного управління та місцевої самоврядності.

Еволюція поняття місцевого самоврядування відобразила зміну уявлень про роль громади в політичній системі та зумовила перехід до сучасних європейських моделей врядування. Для України цей процес є важливою складовою євроінтеграційного курсу, оскільки забезпечує утвердження демократичних принципів, розширення участі громадян у публічному управлінні та підвищення ефективності функціонування держави на місцевому рівні.

доктор історичних наук, професор Марчук В.В.

У чому полягає специфіка впливу європейських політико-правових норм і принципів на інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні?

Відповідь:

Специфіка впливу європейських політико-правових норм і принципів на інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні полягає у трансформації системи публічної влади відповідно до демократичних стандартів Європейського Союзу та Ради Європи. Цей вплив проявляється не

лише у зміні нормативно-правової бази, а й у переосмисленні ролі територіальних громад, місцевих органів влади та механізмів взаємодії між державою і суспільством.

Ключовим джерелом європейських стандартів у цій сфері виступає Європейська хартія місцевого самоврядування, ратифікована Україною у 1997 році. Документ закріплює фундаментальні принципи місцевої демократії, серед яких особливе значення мають субсидіарність, автономність місцевого самоврядування, фінансова самодостатність громад, виборність органів місцевої влади та право громадян брати участь у вирішенні питань місцевого значення. Впровадження цих принципів стало важливим чинником реформування системи місцевого врядування в Україні.

З політологічної точки зору європейський вплив сприяв переходу від централізованої моделі управління до моделі децентралізованого врядування, у якій територіальні громади розглядаються як самостійні політичні суб'єкти. Такий підхід відповідає концепції багаторівневого врядування, що є характерною для сучасних європейських демократій. Відповідно, місцеве самоврядування перестає бути лише адміністративною ланкою державного управління та набуває ознак повноцінного інституту публічної влади, здатного формувати і реалізовувати локальну політику.

Вплив європейських норм особливо помітний у процесі реформи децентралізації. Реформа передбачала укрупнення територіальних громад, передачу їм значної частини повноважень і ресурсів, удосконалення механізмів місцевої демократії та посилення відповідальності органів місцевого самоврядування перед населенням. У результаті відбулося зміцнення інституційної спроможності громад та розширення їхніх можливостей щодо управління соціально-економічним розвитком територій.

Особливістю європейського впливу є також його комплексний характер. Він охоплює не лише правові механізми, а й поширення демократичних політичних цінностей, таких як прозорість, підзвітність, участь громадян у прийнятті рішень та партнерська взаємодія між владою і громадянським

суспільством. Це сприяє формуванню сучасної моделі місцевого врядування, заснованої на принципах відкритості та ефективності.

кандидат політичних наук, доцент Москалюк М.Ф.

Які чинники визначають рівень політичної участі та політичної культури громадян у функціонуванні місцевого самоврядування?

Відповідь:

Рівень політичної участі та політичної культури громадян у функціонуванні місцевого самоврядування визначається сукупністю політичних, соціально-економічних, інституційних, культурних та психологічних чинників. У політологічному вимірі політична участь розглядається як одна з основних форм реалізації громадянами свого права впливати на процес ухвалення політичних рішень, а політична культура відображає систему цінностей, норм, установок і моделей поведінки, які визначають характер взаємодії особи з владою.

Одним із ключових чинників є рівень політичної культури населення, що включає політичну обізнаність, громадянську відповідальність, правову свідомість та готовність брати участь у суспільно-політичному житті громади. Чим вищим є рівень знань громадян про механізми місцевого самоврядування та їхні права, тим активніше вони долучаються до виборів, громадських слухань, місцевих ініціатив і консультацій з органами влади.

Важливий вплив має інституційна спроможність місцевого самоврядування. Відкритість органів місцевої влади, прозорість процедур прийняття рішень, доступність інформації та наявність ефективних механізмів громадської участі формують довіру населення до місцевих інститутів і стимулюють політичну активність. Натомість низький рівень підзвітності або поширення корупційних практик можуть знижувати мотивацію громадян до участі в місцевому врядуванні.

Суттєву роль відіграють соціально-економічні чинники. Рівень доходів, зайнятості, освіти та соціального добробуту безпосередньо впливає на

можливості громадян брати участь у політичному житті. Освіченіші та економічно активніші громадяни, як правило, демонструють вищий рівень політичної залученості та громадянської активності.

Значення мають також соціальний капітал і розвиток громадянського суспільства. Наявність громадських організацій, волонтерських об'єднань, органів самоорганізації населення та інших форм громадської активності сприяє формуванню навичок колективної дії, взаємної довіри та відповідальності за розвиток громади. Саме через такі структури громадяни часто набувають досвіду участі у процесах місцевого врядування.

Окремим чинником виступає рівень децентралізації та реальна автономія територіальних громад. Коли громадяни бачать безпосередній зв'язок між власною участю та результатами управлінських рішень на місцевому рівні, їхня зацікавленість у політичній діяльності зростає. Передача повноважень і ресурсів громадам створює додаткові стимули для розвитку місцевої демократії та громадянської активності.

Не менш важливими є історико-культурні та ціннісні чинники. Традиції самоврядування, досвід громадської самоорганізації, рівень міжособистісної довіри та поширення демократичних цінностей формують особливості політичної культури населення. У суспільствах із розвиненими демократичними традиціями громадяни частіше беруть участь у процесах місцевого управління та контролю за діяльністю влади.

кандидат політичних наук, доцент Доцяк І.І.

Наскільки ефективним є виборчий процес як механізм демократичного формування органів місцевого самоврядування в Україні та його відповідність європейським стандартам?

Відповідь:

Виборчий процес є одним із ключових механізмів демократичного формування органів місцевого самоврядування в Україні, оскільки забезпечує реалізацію принципу народного суверенітету та надає громадянам можливість

безпосередньо впливати на формування місцевої влади. З політологічної точки зору місцеві вибори виступають важливим інструментом політичної репрезентації, легітимації влади та залучення населення до процесів публічного управління на локальному рівні.

Ефективність виборчого процесу визначається насамперед його здатністю забезпечувати вільне волевиявлення громадян, конкурентність політичної боротьби, рівність виборчих прав та підзвітність обраних представників перед територіальними громадами. В Україні місцеві вибори здійснюються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування, що відповідає фундаментальним демократичним принципам, закріпленим у міжнародних правових актах та документах Ради Європи.

У контексті європейських стандартів важливе значення мають положення Європейської хартії місцевого самоврядування, відповідно до яких органи місцевого самоврядування повинні формуватися шляхом вільних виборів, а громадяни мають право брати участь в управлінні місцевими справами. Також оцінка відповідності виборчого процесу європейським стандартам здійснюється з урахуванням рекомендацій Венеційської комісії, Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ (БДІПЛ) та принципів належного демократичного врядування.

Проведені в Україні виборчі реформи сприяли підвищенню рівня демократичності місцевих виборів, зокрема через удосконалення виборчого законодавства, розвиток механізмів гендерного представництва та посилення прозорості виборчих процедур. Водночас у науковій літературі відзначається низка проблем, які можуть впливати на ефективність виборчого процесу. До них належать надмірна залежність місцевої політики від загальнонаціональних політичних партій, нерівномірний доступ учасників виборчого процесу до ресурсів, недостатній рівень політичної культури окремих груп населення та обмеженість механізмів громадського контролю за діяльністю обраних посадових осіб.

З позицій сучасної теорії демократії важливим критерієм ефективності виборчого процесу є не лише процедура обрання представників, а й забезпечення їхньої подальшої відповідальності перед громадою. Тому демократичний потенціал місцевих виборів значною мірою залежить від функціонування механізмів підзвітності, відкритості діяльності органів місцевого самоврядування, громадської участі та можливостей впливу громадян на ухвалення рішень між виборчими циклами.

В умовах децентралізації роль місцевих виборів суттєво зросла, оскільки органи місцевого самоврядування отримали ширші повноваження та фінансові ресурси. Це посилює значення виборчого процесу як інструменту формування ефективного місцевого політичного лідерства та забезпечення представництва інтересів територіальних громад.

кандидат політичних наук, доцент Матвієнків С.М.

Які основні функції політичної участі ви можете виокремити?

Відповідь:

У контексті дослідження місцевого самоврядування та демократичних процесів політичну участь доцільно розглядати як сукупність дій громадян, спрямованих на вплив на формування, функціонування та контроль публічної влади. З політологічної точки зору політична участь виконує низку взаємопов'язаних функцій, які забезпечують стабільність політичної системи та ефективність демократичного врядування.

Першою є репрезентативна функція, яка полягає у забезпеченні представництва інтересів різних соціальних груп у процесі прийняття політичних рішень. Через участь у виборах, громадських обговореннях, місцевих ініціативах та діяльності громадських організацій громадяни отримують можливість впливати на формування органів влади та визначення пріоритетів місцевої політики.

Важливою є легітимаційна функція, оскільки участь громадян у політичному процесі сприяє суспільному визнанню законності та правомірності

діяльності органів влади. Чим вищий рівень залучення населення до процесів ухвалення рішень, тим вищим є рівень довіри до політичних інститутів та їхня суспільна підтримка.

Наступною виступає контрольна функція, яка передбачає здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Завдяки політичній участі громадяни можуть оцінювати ефективність роботи посадових осіб, вимагати підзвітності та запобігати зловживанню владними повноваженнями.

Суттєве значення має комунікативна функція, яка забезпечує взаємодію між громадянами та владою. Через механізми політичної участі відбувається передача суспільних запитів, потреб і вимог до органів публічної влади, що сприяє більш ефективному формуванню та реалізації політики.

Важливою для демократичного розвитку є інтеграційна функція, що полягає в об'єднанні громадян навколо спільних цінностей, інтересів та цілей розвитку громади. Політична участь сприяє формуванню громадянської ідентичності, розвитку соціальної солідарності та зміцненню місцевої спільноти.

Окремо варто виділити соціалізаційну функцію, через яку громадяни набувають політичних знань, навичок і досвіду взаємодії з владою. Участь у виборах, громадських слуханнях, консультативних органах та інших формах громадської активності сприяє формуванню політичної культури та відповідального громадянства.

кандидат політичних наук, доцент Кобець Ю.В.

У чому полягає специфіка розвитку місцевого самоврядування в умовах Війни за Незалежність України?

Відповідь:

Специфіка розвитку місцевого самоврядування в умовах Війни за Незалежність України полягає у поєднанні двох взаємопов'язаних процесів: збереження демократичних засад місцевого врядування та одночасної адаптації

системи управління до потреб воєнного часу. Повномасштабна російська агресія стала серйозним викликом для функціонування територіальних громад, однак водночас продемонструвала значний потенціал місцевого самоврядування як інституту забезпечення стійкості держави та суспільства.

Війна актуалізувала роль місцевого самоврядування як одного з ключових елементів системи публічної влади. Органи місцевого самоврядування взяли на себе не лише традиційні функції управління розвитком громад, а й завдання, пов'язані з організацією цивільного захисту населення, підтримкою внутрішньо переміщених осіб, координацією гуманітарної допомоги, відновленням критичної інфраструктури та забезпеченням життєдіяльності територій в умовах постійних безпекових загроз.

Особливістю цього періоду стало посилення взаємодії між місцевим самоврядуванням і центральною владою. В умовах воєнного стану частина повноважень була централізована з метою забезпечення оперативності прийняття рішень та координації оборонних заходів. Водночас органи місцевого самоврядування зберегли важливу роль у реалізації державної політики на місцях, що свідчить про формування моделі гнучкого поєднання децентралізації та централізації залежно від безпекової ситуації.

Окремою особливістю стало функціонування військових адміністрацій, які в окремих випадках перебрали частину управлінських функцій на територіях, що перебувають у зоні бойових дій або безпосередньої загрози. З політологічного погляду це можна розглядати як тимчасову адаптацію системи публічної влади до надзвичайних умов, спрямовану на забезпечення безперервності управління та захисту національної безпеки.

Війна також сприяла розвитку нових форм громадянської участі на місцевому рівні. Волонтерський рух, громадські ініціативи, благодійні проєкти та самоорганізація населення стали важливими складовими місцевого врядування. Це посилило взаємодію між органами місцевого самоврядування та

громадянським суспільством, сприяючи формуванню високого рівня суспільної мобілізації та соціальної згуртованості.

Водночас війна створила низку викликів для розвитку місцевого самоврядування. Серед них - руйнування інфраструктури, скорочення фінансових ресурсів окремих громад, демографічні втрати, міграційні процеси та необхідність післявоєнного відновлення територій. У цих умовах особливого значення набуває інституційна спроможність громад, ефективність місцевого лідерства та здатність органів самоврядування адаптуватися до кризових обставин.

У контексті європейської інтеграції важливо, що навіть в умовах війни Україна продовжує дотримуватися базових принципів Європейської хартії місцевого самоврядування та зберігає стратегічний курс на розвиток децентралізації. Це свідчить про стійкість демократичних інститутів і прагнення забезпечити баланс між потребами національної безпеки та принципами місцевої демократії.

кандидат політичних наук Березовська-Чміль О.Б.

Які ключові політичні механізми забезпечують успішну реалізацію реформи децентралізації та подальше вдосконалення системи місцевого самоврядування в Україні?

Відповідь:

Ключові політичні механізми реалізації реформи децентралізації та подальшого вдосконалення системи місцевого самоврядування в Україні пов'язані з процесами перерозподілу влади, розширенням політичної участі громадян та зміцненням демократичних інститутів на місцевому рівні. З позицій політичної науки децентралізація є не лише адміністративною реформою, а й інструментом демократизації політичної системи, який сприяє підвищенню ефективності врядування та наближенню процесу прийняття рішень до громадян.

Одним із визначальних механізмів є політична децентралізація, що передбачає передачу частини владних повноважень від центральних органів до органів місцевого самоврядування. Це забезпечує зростання політичної автономії територіальних громад, посилює їхню роль у формуванні та реалізації локальної політики й створює умови для розвитку місцевої демократії.

Важливим механізмом виступає демократична виборча система, яка забезпечує формування представницьких органів місцевого самоврядування на основі вільного волевиявлення громадян. Місцеві вибори виконують функцію політичної легітимації влади та створюють умови для політичної відповідальності посадових осіб перед громадою.

Суттєве значення має розвиток механізмів політичної участі громадян. Йдеться про громадські слухання, місцеві ініціативи, електронні петиції, консультативні органи, громадський бюджет та інші інструменти партисипативної демократії. Вони сприяють залученню населення до процесу вироблення політичних рішень і формують стійкий зв'язок між владою та громадою.

Одним із ключових чинників успіху децентралізації є інституціоналізація принципу субсидіарності, відповідно до якого рішення повинні прийматися на найближчому до громадян рівні влади. Цей механізм дозволяє підвищити ефективність управління та забезпечити відповідність політичних рішень реальним потребам місцевих громад.

Важливу роль відіграє політична підзвітність і прозорість місцевої влади. Відкритість діяльності органів самоврядування, доступ громадян до інформації, механізми громадського контролю та антикорупційні інструменти сприяють зміцненню довіри до місцевих інститутів і підвищують якість місцевого врядування.

Особливого значення набуває розвиток місцевого політичного лідерства та інституційної спроможності громад. Ефективні місцеві лідери здатні консолідувати ресурси громади, забезпечувати стратегічне планування

розвитку територій та представляти інтереси громадян у взаємодії з центральною владою та міжнародними партнерами.

У контексті європейської інтеграції важливим політичним механізмом є європеїзація місцевого врядування, тобто впровадження принципів належного врядування, демократичної участі, багаторівневого управління та партнерства між владою і громадянським суспільством. Це сприяє наближенню української моделі місцевого самоврядування до практик держав-членів Європейського Союзу.

кандидат політичних наук Липчук О.І.

Чому, на вашу думку, політична система виступає інституційною основою місцевого самоврядування?

Відповідь:

Політична система виступає інституційною основою місцевого самоврядування, оскільки саме в її межах формуються та функціонують механізми організації публічної влади, політичної участі громадян і взаємодії між державою та суспільством. Місцеве самоврядування не існує ізольовано від політичної системи, а є одним із її складових інститутів, через який реалізуються принципи демократії, народного суверенітету та політичного представництва на локальному рівні.

З позицій системного підходу місцеве самоврядування є підсистемою політичної системи суспільства, що забезпечує реалізацію владних функцій у межах територіальних громад. Саме політична система визначає правові засади діяльності органів місцевого самоврядування, порядок їх формування, обсяг повноважень, механізми взаємодії з центральною владою та способи залучення громадян до управлінських процесів. Відповідно, характер політичного режиму та рівень демократичного розвитку держави безпосередньо впливають на ступінь автономії та ефективності місцевого самоврядування.

У політологічному вимірі місцеве самоврядування виконує важливу функцію політичного посередництва між громадянами та державою. Через

вибори, громадські слухання, місцеві ініціативи та інші форми участі населення забезпечується артикуляція та агрегування суспільних інтересів, які надалі трансформуються у політичні рішення. Таким чином, місцеве самоврядування є одним із каналів функціонування політичної системи та засобом забезпечення її легітимності.

Крім того, політична система створює інституційні умови для реалізації принципів децентралізації, субсидіарності та багаторівневого врядування. У сучасних демократичних державах місцеве самоврядування розглядається як важливий елемент розподілу влади, що сприяє підвищенню ефективності управління, розвитку громадянського суспільства та зміцненню демократичної політичної культури.

доктор філософії з політології Мосора М.А.

Вкажіть особливості реформи децентралізації як політико-інституційного процесу трансформації місцевого врядування в Україні?

Реформа децентралізації в Україні є одним із наймасштабніших політико-інституційних перетворень періоду незалежності, спрямованих на модернізацію системи публічної влади та формування ефективної моделі місцевого врядування. Її особливість полягає в тому, що вона має не лише адміністративний чи управлінський характер, а й виступає процесом глибокої трансформації політичних інститутів, механізмів розподілу влади та взаємодії між державою і територіальними громадами.

Однією з ключових особливостей реформи є перехід від централізованої до децентралізованої моделі публічного управління. У межах цього процесу відбувся перерозподіл владних повноважень від центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування, що сприяло посиленню політичної автономії громад та розширенню їхніх можливостей щодо самостійного вирішення питань місцевого значення.

Важливою рисою реформи є її інституційний характер, оскільки вона передбачала не лише зміну повноважень, а й створення нових інституційних

механізмів функціонування місцевої влади. Зокрема, було сформовано спроможні територіальні громади, оптимізовано адміністративно-територіальний устрій, змінено систему міжбюджетних відносин та започатковано нові форми міжмуніципального співробітництва.

Особливого значення набуває посилення ролі територіальної громади як базового суб'єкта місцевого самоврядування. Реформа змінила традиційну модель взаємовідносин між громадянами та владою, наблизивши процес прийняття рішень до населення та створивши умови для розвитку локальної демократії. У результаті громади отримали не лише ширші повноваження, а й більшу політичну відповідальність за власний розвиток.

Ще однією особливістю є поєднання політичної, адміністративної та фінансової децентралізації. Передача повноважень супроводжувалася наданням громадам додаткових фінансових ресурсів і джерел доходів, що створило передумови для реальної самостійності місцевого самоврядування. Такий підхід відповідає європейським принципам автономії місцевої влади та субсидіарності.

Реформа також характеризується євроінтеграційною спрямованістю. Її концептуальні засади значною мірою базуються на положеннях Європейської хартії місцевого самоврядування та практиках держав-членів Європейського Союзу. Відповідно, децентралізація стала важливим елементом адаптації української системи врядування до європейських стандартів демократії, належного врядування та багаторівневого управління.

Особливістю української моделі децентралізації є також її реалізація в умовах значних політичних і безпекових викликів. Реформа здійснювалася в умовах російської агресії, а згодом і повномасштабної війни, що вимагало поєднання процесів децентралізації з необхідністю збереження державної керованості та забезпечення національної безпеки. Це зумовило формування гнучкої моделі взаємодії між центральною владою та місцевим самоврядуванням.

Крім того, реформа сприяла розвитку партисипативних механізмів управління, розширенню можливостей громадян для участі у місцевій політиці та зміцненню інститутів громадянського суспільства. Завдяки цьому місцеве самоврядування поступово перетворюється на важливий інструмент демократичної участі та політичної соціалізації населення.

В процесі обговорення дисертаційного дослідження було задано 9 запитань, на які здобувач дав правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи членів семінару:

доктор історичних наук, професор Марчук В.В.:

«Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення архітектури влади в Україні в умовах одночасного здійснення державотворчих реформ і поглиблення європейської інтеграції. Організація місцевого самоврядування постає не лише адміністративною чи правовою проблемою, а складовою стратегічної перебудови моделі взаємодії держави й суспільства. Політико-інституційні чинники визначають межі автономії територіальних громад, характер розподілу ресурсів, механізми відповідальності та підзвітності, що безпосередньо впливають на якість демократії. У ситуації структурних викликів, пов'язаних із безпековими ризиками та післявоєнною реконструкцією, саме ефективно організоване місцеве самоврядування здатне забезпечити сталість управління, мобілізацію локального потенціалу та інтеграцію у загальнонаціональний політичний простір.

У цьому контексті тема, обрана для дослідження дисертантом Сливчуком В.Ф. – «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» є вкрай актуальною, міждисциплінарною та важливою в контексті реформи децентралізації та трансформації політичної системи України.

У роботі поєднано теоретичне осмислення місцевого самоврядування як інституту політичної системи з ґрунтовним аналізом сучасних трансформаційних процесів.

Результати дисертаційного дослідження мають вагоме прикладне значення та можуть бути використані у кількох напрямках. У сфері публічного управління – для вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, розроблення стратегій розвитку територіальних громад, оптимізації розподілу повноважень між рівнями влади та гармонізації національного законодавства із стандартами Європейського Союзу. У діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування – як аналітична основа для підвищення інституційної спроможності громад, формування ефективних механізмів багаторівневого врядування, забезпечення прозорості, підзвітності та демократичної легітимності управлінських рішень.

Здобувачем було внесено корективи до тексту дисертаційного дослідження згідно з висловленими під час обговорення дисертації зауваженнями та побажаннями з приводу деяких положень дисертаційної роботи.

З метою забезпечення логічної послідовності викладу матеріалу та дотримання принципу методологічної цілісності дослідження було здійснено коригування його структури. Зокрема, підрозділ «Політико-правове регулювання місцевого самоврядування», який раніше містився у другому розділі, перенесено до першого розділу роботи. Таке структурне рішення зумовлене необхідністю розглядати нормативно-правові засади місцевого самоврядування на початковому етапі дослідження, оскільки саме вони формують теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого аналізу політичних процесів і практик функціонування місцевого врядування. Відповідно до внесених змін було оновлено зміст анотації, скориговано висновки до відповідних розділів та приведено у відповідність загальні висновки дисертаційного дослідження.

У процесі доопрацювання дисертації особливу увагу приділено вдосконаленню понятійно-категоріального апарату, що має важливе значення для забезпечення наукової коректності та концептуальної цілісності дослідження. Автором уточнено зміст базових категорій, які використовуються

в роботі, зокрема понять «місцеве самоврядування», «політико-інституційні чинники», «місцеве врядування», «децентралізація», «політична участь» та інших. Додатково здійснено розмежування суміжних понять, які в науковій літературі нерідко використовуються як тотожні або близькі за змістом. Це дало змогу більш чітко визначити предметне поле дослідження, уникнути термінологічної невизначеності та підвищити рівень теоретичної обґрунтованості авторських висновків. Уточнення понятійного апарату також сприяло більш повному розкриттю політичної природи місцевого самоврядування як інституту демократичного врядування та складової політичної системи суспільства.

У доопрацьованому варіанті дисертаційного дослідження суттєво розширено та конкретизовано аналіз європейських стандартів місцевого самоврядування. Окрім характеристики основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, увагу зосереджено на практичних механізмах реалізації принципів субсидіарності, автономності територіальних громад, фінансової самостійності місцевої влади та громадянської участі в окремих державах Європейського Союзу. Зокрема, дослідження доповнено аналізом досвіду країн, які репрезентують різні моделі організації місцевого самоврядування та децентралізації влади. Проведений порівняльний аналіз дозволив виявити особливості функціонування місцевих інститутів у зазначених країнах, визначити найбільш ефективні практики місцевого врядування та оцінити можливості їх адаптації до українських реалій. Завдяки цьому виклад матеріалу набув більш аналітичного та прикладного характеру, а висновки щодо перспектив розвитку місцевого самоврядування в Україні отримали додаткове емпіричне й теоретичне обґрунтування.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Сливчука Віталія Федоровича «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» є самостійною завершеною науковою працею, відповідає вимогам до

кваліфікаційних робіт за спеціальністю 052 Політологія, містить наукову новизну, має теоретичне та практичне значення».

доктор політичних наук, професор Климончук В.Й.:

«Дисертація на тему «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» присвячена актуальним проблемам трансформації системи місцевого самоврядування в контексті сучасних політичних змін та євроінтеграційного поступу держави. У роботі підкреслено значення місцевого самоврядування як одного з ключових інститутів демократичного розвитку та важливого елемента реалізації державної політики децентралізації.

У дослідженні акцентовано увагу на необхідності вдосконалення інституційних механізмів функціонування місцевого самоврядування, посилення стратегічного підходу до управління на місцевому рівні та адаптації національної системи врядування до європейських стандартів. Автором проаналізовано вплив політичних та інституційних трансформацій на розвиток місцевої демократії, взаємодію органів влади та громад, а також на ефективність реалізації управлінських рішень у процесі реформування влади. Окрему увагу приділено оцінці сучасних суспільно-політичних процесів, рівню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та особливостям їх функціонування в умовах європейської інтеграції України.

Загалом, дисертаційна робота Сливчука В.Ф. «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» вирізняється комплексним підходом до дослідження проблематики, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю отриманих результатів, а її зміст відповідає вимогам, що ставляться до наукових досліджень такого рівня і може бути допущена до захисту».

кандидат політичних наук, доцент Кобець Ю.В.:

«Сучасний етап розвитку України характеризується глибокими інституційними трансформаціями, зумовленими одночасним здійсненням реформи децентралізації та просуванням до європейського політико-правового

простору. У цих умовах місцеве самоврядування набуває значення ключового елемента демократичної організації влади, що забезпечує ефективну взаємодію між державою та громадянським суспільством на локальному рівні. В умовах адаптації національної системи врядування до європейських стандартів важливим є не лише формальне запозичення відповідних моделей, а й їх інституційна сумісність із вітчизняними політичними практиками. Додаткової актуальності проблематика набуває у зв'язку з необхідністю забезпечення стійкості системи влади в умовах безпекових викликів. З огляду на це, дослідження політико-інституційних чинників організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України є своєчасним і має важливе теоретичне та практичне значення. Позитивне враження справляє сформована дисертантом ґрунтовна та репрезентативна джерельна база дослідження, яка налічує 312 найменувань. Опрацювання теоретичних і концептуальних підходів щодо проблематики місцевого самоврядування, а також широке застосування наукових методів і здатність автора до аналізу та узагальнення значного масиву фактичного матеріалу забезпечили комплексний характер дослідження. Це засвідчує високий рівень професійної підготовки автора як дослідника та підтверджує належну обґрунтованість отриманих у дисертації результатів.

Під час обговорення дисертаційного дослідження Сливчука В.Ф. на засіданні кафедри політичних наук мною було висловлено перелік пропозицій, рекомендацій та зауважень до тексту самої роботи. Здобувачем, відповідно до них, внесено правки і корективи в текст дисертації.

У доопрацьованій редакції дисертаційного дослідження суттєво розширено аналіз місцевих виборів як одного з ключових механізмів формування органів місцевого самоврядування та реалізації принципів місцевої демократії. Особливу увагу приділено еволюції виборчого законодавства України, а також його впливу на функціонування місцевих політичних інститутів. Зокрема, проаналізовано трансформацію виборчих систем, запровадження нових механізмів представництва, особливості застосування

пропорційної системи з відкритими списками та їх вплив на процес політичної конкуренції на місцевому рівні. Окремо досліджено тенденцію до посилення ролі політичних партій у формуванні представницьких органів місцевого самоврядування, що призвело до зміни характеру політичного представництва та трансформації взаємовідносин між місцевими елітами, політичними партіями та територіальними громадами. Це дозволило більш комплексно оцінити політичні наслідки виборчих реформ для розвитку місцевої демократії та інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

У процесі доопрацювання дисертаційного дослідження посилено його аналітичну складову шляхом поглиблення теоретичного осмислення отриманих результатів та розширення інтерпретаційного компоненту дослідження. Значну частину матеріалу було переопрацьовано з акцентом на виявленні причинно-наслідкових зв'язків, закономірностей і тенденцій розвитку місцевого самоврядування в Україні. Описове представлення окремих аспектів функціонування місцевого самоврядування доповнено елементами порівняльного аналізу, узагальненням наукових підходів та критичною оцінкою сучасних політико-інституційних процесів. Це дало змогу перейти від переважно констатаційного викладу фактів до їх комплексного наукового аналізу, підвищити рівень аргументованості висновків та забезпечити більш ґрунтовне розкриття досліджуваної проблематики в контексті сучасних трансформацій місцевого врядування.

Таким чином, дисертація аспіранта Сливчука В.Ф. на тему «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, Вимогам до оформлення

дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 й може бути допущена до захисту».

5. Виступ наукового керівника Міщук М.Б., кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політичних наук:

«Актуальність дисертаційного дослідження В.Ф. Сливчука зумовлена необхідністю комплексного аналізу політико-інституційних чинників організації місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції.

Додаткову актуальність темі надають сучасні безпекові виклики та умови Війни за Незалежність України, які суттєво змінюють роль органів місцевого самоврядування. Вони дедалі більше виступають не лише адміністративними структурами, а й інститутами забезпечення стійкості держави, підтримки життєдіяльності громад та організації відновлення територій. Це посилює потребу у науковому осмисленні їхньої інституційної спроможності та ефективності в кризових умовах. Політико-інституційний підхід дозволяє розглядати місцеве самоврядування як багатовимірне явище, що формується під впливом політичної системи, законодавчих рішень, виборчих практик, рівня політичної культури та розвитку громадянського суспільства. Такий аналіз є важливим для України, де триває процес переходу до більш децентралізованої, демократичної та європейсько орієнтованої моделі управління.

Науково-практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони дозволяють цілісно осмислити політико-інституційні чинники організації та функціонування місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції та сучасних суспільно-політичних викликів. Результати дослідження можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування для удосконалення механізмів публічного управління, підвищення ефективності взаємодії між різними рівнями влади, а також для посилення інституційної спроможності територіальних громад.

Політико-інституційний та міждисциплінарний характер дисертаційного дослідження зумовив його структуру, визначив мету, завдання, об'єкт і предмет

дослідження, а також логіку обґрунтування наукової новизни та практичної значущості отриманих результатів. Відповідно до поставленої мети автором сформовано належну джерельну базу, опрацьовано сучасні наукові підходи у сфері політичної науки, державного управління, європейської інтеграції та муніципального врядування. У роботі здійснено комплексний аналіз політико-інституційних чинників організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України, зокрема механізмів децентралізації, інституційної взаємодії органів влади, адаптації європейських стандартів місцевої демократії та трансформації системи публічного управління.

Положення, висновки й узагальнення автора щодо політико-інституційних чинників організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України є аргументованими та логічно вмотивованими, а отримані результати - науково обґрунтованими й такими, що в сукупності розкривають актуальні проблеми трансформації системи місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів та принципів демократичного врядування.

Все це дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» В.Ф. Сливчука є самостійною, завершеною працею і свідчить про належну кваліфікацію її автора. Виконана робота за своїм науково-теоретичним рівнем, актуальністю та новизною сформульованих і розв'язаних завдань, обґрунтованістю основних положень і висновків, науковою та практичною значущістю, є завершеною працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді з присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки».

6. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, завідувач кафедри

політичних наук Монолатій І.С., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Москалюк М. Ф., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Матвієнків С. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Березовська-Чміль О.Б., кандидат історичних наук, доцент кафедри політичних наук Генік М. А., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Доцяк І. І.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Сливчука Віталія Федоровича та обговоривши її на фаховому семінарі кафедри політичних наук прийнято наступні висновки щодо дисертації.

7. Висновок про перевірку дисертацій та наукових публікацій здобувачів на виявлення порушення академічної доброчесності з наданням (до витягу додається довідка за підписом проректора з науково-педагогічної та міжнародної діяльності університету).

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації:

Висновок

наукового фахового семінару кафедри політичних наук факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 політологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена його відповідністю пріоритетним напрямам розвитку сучасної української політичної науки, що актуалізуються в умовах глибоких суспільно-політичних

змін, спричинених процесами демократичної трансформації, європейської інтеграції та Війни за Незалежність України. У сучасних демократичних державах процеси децентралізації розглядаються як важливий чинник підвищення ефективності публічного управління та розвитку місцевої демократії. Для України реформування системи місцевого самоврядування стало одним із ключових напрямів державної політики в умовах європейської інтеграції. Реалізація децентралізаційних змін передбачала передачу значної частини повноважень органам місцевого самоврядування, посилення їхньої інституційної спроможності та розширення можливостей територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Це сприяло утвердженню нової моделі взаємодії між державою, місцевою владою та громадянським суспільством.

Місцеве самоврядування в умовах сучасних політичних трансформацій постає не лише як адміністративний механізм управління, а як важливий інститут реалізації принципів народовладдя, політичної участі та публічної відповідальності. Формування ефективної системи місцевого самоврядування потребує поєднання європейського досвіду організації публічної влади з урахуванням національних особливостей розвитку України. Важливу роль у цьому процесі відіграють удосконалення нормативно-правової бази, розвиток інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, підвищення рівня політичної культури населення та активізація громадянської участі у прийнятті управлінських рішень.

Сучасний науковий дискурс приділяє значну увагу проблемам реформування системи публічної влади, розвитку місцевої демократії та адаптації української моделі самоврядування до європейських стандартів. Перші результати реформи децентралізації підтвердили необхідність подальшого вдосконалення інституційних механізмів управління, стратегічного планування та законодавчого забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. Водночас глибокі суспільно-політичні трансформації

потребують тривалого часу для повноцінної реалізації та комплексного наукового осмислення.

В умовах Війни за Незалежність України та післявоєнного відновлення держави особливого значення набуває здатність органів місцевого самоврядування забезпечувати стійкість територіальних громад, ефективно реагувати на сучасні виклики та підтримувати належний рівень взаємодії між владою і суспільством. Це актуалізує потребу у дослідженні політико-інституційних механізмів розвитку місцевого самоврядування як важливого складника демократичного розвитку та європейської інтеграції України.

Практична актуальність теми зумовлена необхідністю подальшого вдосконалення системи місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів демократичного врядування та вимог процесу інтеграції України до Європейського Союзу. В умовах реалізації реформи децентралізації, післявоєнного відновлення територій та адаптації національного законодавства до ЄС особливого значення набуває дослідження політичних та інституційних механізмів, які визначають ефективність функціонування органів місцевого самоврядування.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення державної політики у сфері місцевого врядування, розвитку інституційної спроможності територіальних громад та підвищення ефективності взаємодії між органами державної влади й місцевого самоврядування.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема пропонованого дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 09 від 01 листопада 2022 року та уточнена «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» на засіданні Вченої ради Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 08 від 29 квітня 2026 року. Дисертаційне дослідження виконане на кафедрі політичних наук Карпатського національного

університету імені Василя Стефаника у рамках наукової теми кафедри «Трансформація сучасної політичної системи України: внутрішньополітичні виклики та зовнішні впливи» (номер державної реєстрації 0117U004396).

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в комплексному політико-інституційному аналізі місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції як цілісного інституту публічної влади, що функціонує на перетині політичних, правових та інституційних чинників. У роботі уточнено сутність місцевого самоврядування як форми реалізації народовладдя, громадянської участі та локальної автономії, а також обґрунтовано його подвійну природу - як інституту самоорганізації територіальної громади і складової механізму публічної влади. Визначено роль політичної та партійної систем, виборчих механізмів, політичної участі й політичної культури громадян у розвитку місцевого самоврядування. Поглиблено наукові підходи до розуміння реформи децентралізації як не лише адміністративної, а насамперед політико-правової та інституційної трансформації, пов'язаної з перерозподілом повноважень, зміцненням спроможності громад і наближенням національної моделі врядування до європейських стандартів. Установлено, що імплементація принципів субсидіарності, підзвітності, пропорційності та участі є ключовою умовою модернізації місцевого самоврядування в Україні.

Набули подальшого розвитку теоретичні уявлення про сутність місцевого самоврядування як одного з базових інститутів демократичної політичної системи та форми реалізації народовладдя на локальному рівні, значення виборів як механізму демократичного формування органів місцевого самоврядування і легітимації місцевої влади, роль політичної участі та політичної культури громадян у забезпеченні ефективного функціонування місцевого врядування, особливості трансформації системи місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації, європейської інтеграції та інституційної модернізації публічного управління, а також перспективи імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування як чинника

зміцнення місцевої демократії, підвищення ефективності публічного управління та розвитку спроможних територіальних громад.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Отримані в ході дослідження висновки викликають зацікавленість як у науково-теоретичному, так і в практичному аспектах можливістю їх використання у:

- у науково-дослідницькій сфері – для подальшого вивчення теоретичних і практичних аспектів функціонування місцевого самоврядування, політико-інституційних механізмів його організації та особливостей реалізації євроінтеграційних процесів в Україні; поглиблення розуміння трансформації системи публічної влади, розвитку місцевої демократії та вдосконалення взаємодії органів державної влади й територіальних громад в умовах децентралізації та європейської інтеграції; у процесі підготовки узагальнюючих і спеціальних наукових праць, підручників та навчальних посібників з політології, державного управління й окремих суспільно-політичних дисциплін; у науково-дослідній роботі студентів, магістрантів та аспірантів закладів вищої освіти;

- навчальному процесі – при розробці навчальних програм для напрямів «Політологія», «Міжнародні відносини», «Державне управління» та у викладанні дисциплін, таких як «Політичні інститути та політичні процеси», «Публічна політика», «Публічне адміністрування», «Державне управління та місцеве самоврядування», «Політичний менеджмент», «Державна політика». Крім того, матеріали роботи можуть бути корисними для написання підручників та навчально-методичних посібників;

- правотворчості – сформульовані автором пропозиції можуть бути використані у законопроектній діяльності з метою модернізації чинного законодавства з питань регіональної політики.

Матеріали дисертаційного дослідження, сформульовані узагальнення та висновки спрямовані на вдосконалення механізмів організації та функціонування місцевого самоврядування України в умовах європейської

інтеграції. Отримані результати можуть становити практичний інтерес для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів політичного процесу, зокрема політичних партій, громадських організацій, а також для всіх, хто залучений до реалізації реформ децентралізації, розвитку місцевої демократії та впровадження європейських стандартів публічного врядування.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

уперше:

- комплексно досліджено політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в Україні в умовах європейської інтеграції як цілісну систему взаємопов'язаних інституційних, нормативних і політичних елементів;
- обґрунтовано взаємозв'язок між розвитком місцевого самоврядування, реформою децентралізації та процесом імплементації європейських стандартів місцевої демократії в Україні;
- визначено політичний вимір європейських моделей місцевої демократії та з'ясовано можливості їх адаптації до українських умов функціонування місцевого самоврядування;
- розкрито роль політичної та партійної систем як інституційної основи розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- здійснено комплексний аналіз політичної участі громадян, виборчого процесу та політичної культури як чинників ефективного функціонування органів місцевого самоврядування;
- запропоновано авторський підхід до розуміння місцевого самоврядування як політико-правового інституту, що поєднує демократичні механізми представництва, локальної участі та публічного врядування.

уточнено:

- теоретико-методологічні засади дослідження місцевого самоврядування в контексті сучасної політичної науки та політико-правового аналізу;

- понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема зміст понять «місцеве самоврядування», «місцева демократія», «місцеве врядування», «децентралізація», «європейські стандарти місцевого самоврядування»;
- наукові підходи до аналізу політико-інституційного регулювання місцевого самоврядування в Україні в умовах трансформації системи публічної влади;
- уявлення про інституційні механізми взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі реалізації реформи децентралізації;
- підходи до оцінки впливу євроінтеграційних процесів на розвиток місцевого самоврядування та впровадження принципів належного врядування на місцевому рівні.

отримали подальший розвиток:

- сутність місцевого самоврядування як одного з базових інститутів демократичної політичної системи та форми реалізації народовладдя на локальному рівні;
- значення виборів як механізму демократичного формування органів місцевого самоврядування та інструменту легітимації місцевої влади;
- роль політичної участі та політичної культури громадян у забезпеченні ефективного функціонування місцевого самоврядування;
- специфіку трансформації місцевого врядування в Україні в умовах децентралізації, європейської інтеграції та інституційного оновлення публічного управління;
- перспективи впровадження європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні як чинника зміцнення місцевої демократії, підвищення ефективності публічного управління та розвитку спроможних територіальних громад.

6. Використання результатів роботи. Висновки та результати роботи можуть бути застосовані при розробці навчальних програм для напрямів «Політологія», «Міжнародні відносини», «Державне управління» та у

викладанні дисциплін, таких як «Політичні інститути та політичні процеси», «Публічна політика», «Публічне адміністрування», «Державне управління та місцеве самоврядування», «Політичний менеджмент», «Державна політика». Крім того, матеріали роботи можуть бути корисними для створення підручників та навчально-методичних посібників.

7. Особиста участь автора. Дисертаційна робота виконана здобувачем самостійно з використанням новітніх здобутків вітчизняної та зарубіжної політичної науки, викладені в ній положення, узагальнення та висновки ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Основні результати дисертації пройшли належну апробацію: за темою дисертаційної роботи підготовлено шість наукових статей, які опубліковані у наукових фахових виданнях України, віднесених до категорії “Б”, а також п’ять тез виступів на наукових конференціях, що засвідчують апробацію матеріалів дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Науковий керівник – кандидат політичних наук, доцент Міщук М.Б.

Робота є результатом самостійних досліджень Сливчука Віталія Федоровича.

8. Перелік публікацій за темою дисертації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, у тому числі:

- 6 статей у наукових фахових виданнях України;
- 5 публікацій – у збірниках матеріалів, статей і тез доповідей міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Статті в наукових фахових виданнях України категорії Б:

1. Сливчук В. Місцеве самоврядування: сутність поняття, специфіка та характерні ознаки. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2024. Вип. 17. С.205-211.*

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-17-25>

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/132>

2.Сливчук В. Генеза поняття «громада»: політологічний аналіз. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*. Одеса: Гельветика. 2024. Вип. 18. С.310-319

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-31>

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/168>

3.Сливчук В., Міщук М. Політична культура та участь громадян у місцевому самоврядуванні. *Національні інтереси України*. 2025. № 10 (15). С.1364-1373.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-10\(15\)-1364-1373](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-10(15)-1364-1373)

URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/30019>

4.Сливчук В. Європейська інтеграція як один із чинників політико-правової трансформації місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Карпатський національний університет імені Василя Стефаника*. Одеса: Гельветика. 2025. Вип. 21. С.293-302.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-35>

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/619>

5.Сливчук В. Вибори 1994-2006 років як механізм демократичного формування органів місцевого самоврядування. *Національні інтереси України*. 2026. № 1 (18). С.1537-1548.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1\(18\)-1537-1548](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1(18)-1537-1548)

URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/35265>

6.Сливчук В. Політична система як інституційна основа місцевого самоврядування. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Карпатський національний університет імені Василя Стефаника*. Одеса: Гельветика. 2026. Вип. 22. С.314-322.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-37>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1.Сливчук В. Ф. Генеза поняття «громада». *Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональні виміри. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 25-26 квітня 2024 р.)*. Івано-Франківськ, 2024. С.55-57.

URL: <https://kpn.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/10/24zbirnyk-materialiv-v-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii-politychni-protsesy-suchasnosti-hlobalnyj-ta-rehionalnyj-vymiry-2024r.pdf>

2.Сливчук В. Децентралізація як інструмент зміцнення місцевого самоврядування: політичний аспект. *Політичні партії і вибори : українські та світові практики : зб. ст. і тез за результатами Міжнародної наукової конференції «Партійно-виборчі процеси та політико-інституційні відносини в умовах російсько-української війни та кризи світового розвитку : український, європейський і світовий виміри» – дев'ятої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори : українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 15–16 листопада 2024 року / [за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина]. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 9. С. 359 -362. ISBN 978-617-10-0929-5*

URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/Parties_Vol_9.pdf

3.Сливчук В. Ф. Місцеве самоврядування в умовах європейської інтеграції України. *Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональні виміри: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 8–9 травня 2025 р.)*. Івано-Франківськ : Карпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника 2025. С.125-127. ISBN 978-966-640-620-3

URL: <https://kpn.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/11/zbirnyk-materialiv-vi-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii.pdf>

4.Сливчук В. Ф. Стратегічні цілі та завдання органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *The 10th International scientific and*

practical conference “Global trends in science and education” (October 20-22, 2025) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kyiv, Ukraine. 2025. P. 600-605. ISBN 978-966-8219-82-5

URL:<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/10/GLOBAL-TRENDS-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-20-22.10.25.pdf>

5. Сливчук В. Ф. Інституційна взаємодія органів місцевого самоврядування та релігійних громад у контексті європейської інтеграції України. *Церква в суспільному і духовному житті Покуття (до 100-століття храму Різдва Пресвятої Богородиці в селі Торговиця Городенківської громади): збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 4 вересня 2025 року*. Львів-Торунь: Liha-Pres. 2025. С.141-144.

ISBN 978-966-397-529-0

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Сливчука В.Ф. «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України» є завершеною науковою працею, у якій розв’язано конкретне наукове завдання щодо сучасних аспектів розвитку та функціонування місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції, що має важливе значення для політологічної науки.

2. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових публікацій, з яких 6 наукових статей у наукових фахових виданнях України, віднесених до категорії “Б”, 5 публікацій – у збірниках матеріалів, статей і тез доповідей міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України про «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Політико-інституційні чинники організації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України», подану Сливчуком Віталієм Федоровичем на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Розглянувши заяви і документи голови СВР, рецензентів і опонентів та встановивши, що подані документи відповідають вимогам до членів спеціалізованої вченої ради згідно Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

Дерев'янка Сергій Миронович, доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Дерев'янка С. М. Засади майбутнього демократичного устрою України: підходи до їх формування в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми політики*: Зб. наук. пр. Одеса : Гельветика, 2024. Вип. 74. С. 53–61.

DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v74.2024.7>

URL: https://app.nuoua.od.ua/archive/74_2024/9.pdf

Ключові слова : вибори, демократія, державність, політичні інститути, політична аналітика і прогнозування, політична експертиза, референдум

2. Дерев'янка С. Представницькі органи влади : стан легітимності в умовах воєнного стану. *Координати публічного управління. Електронне наукове фахове видання*. 2025. № 2(5). С. 189–222.

DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.02.08>

URL: <https://kpu-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/110/106>

Ключові слова : Війна за Незалежність України, внутрішньо переміщені особи, інститути публічної влади, інформаційно-психологічні операції, легітимність, місцеве самоврядування, національна безпека, права громадян, правовий режим воєнного стану, представницькі органи влади, територіальні громади.

3. Дерев'янка С. Безпекові виклики для територіальних громад в умовах війни: внутрішньо переміщені особи. *Координати публічного управління. Електронне наукове фахове видання*. 2024. № 1. С. 102–123.

DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.05>

URL: <https://kpu-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/2>

Ключові слова : безпека громад, війна, внутрішньо переміщені особи (ВПО), державна міграційна політика, міграційні процеси, місцеве самоврядування, національна безпека, права громадян, правовий режим воєнного стану, територіальні громади

4. Монолатій І. С., Дерев'янка С. М. Модель місцевого самоврядування Республіки Польща : досвід для України. *Держава і право : зб. наук. пр.* Вип. 92 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2022. С. 194–214.

DOI: <https://doi.org/10.33663/1563-3349-2022-92-194>

URL: <http://surl.li/ejwaj>

Ключові слова : децентралізація, європейська інтеграція, конституція, місцеве самоврядування, моделювання, політичні інститути

5. Дерев'янка С. М. Спроби легітимації рашистського окупаційного режиму через референдум та їх нікчемність. *Держава і право : зб. наук. пр.* Вип. 91 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2022. С. 249–261.

DOI: <https://doi.org/10.33663/1563-3349-2022-91-249>

URL: <https://derzhava-i-pravo.com.ua/files/issues/Держава%20і%20право.%20Випуск%2091.pdf>

Ключові слова : війна, народовладдя, політичне маніпулювання, політичні інститути, пряма демократія, референдум, сепаратизм.

Рецензентами:

1.Марчук Василь Васильович, доктор історичних наук, професор кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Марчук В. Європейська інтеграція України: політичний і безпековий виміри. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2024. Вип. 17. С.106-114

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-17-14>

URL: <https://kpn.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/10/2tom-1-17-2024-visnyk-prykarpatskoho-universytetu.-seriia-politohiia.pdf>

Ключові слова: інтеграція, європейська інтеграція, статус кандидата у члени ЄС, громадянське суспільство, доповідь Європейської Комісії щодо України, переговори щодо членства у ЄС.

2. Головчук Ю, Марчук В. Ключові критерії та індикатори відповідальної політики в державах Європейського Союзу. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2024. Вип. 18. С. 86-91

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-9>

URL: <https://kpn.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/10/tooom-1-18-2024-visnyk-prykarpatskoho-universytetu.-seriia-politohiia-1.pdf>

Ключові слова: відповідальна політика, Європейський Союз, демократія, права людини, соціальна політика, екологічна стійкість, сталий розвиток, політична участь, верховенство права.

3. Мельничук В., Марчук В. Стан інтеграції європейського досвіду у функціонування системи місцевого самоврядування України. *Регіональні студії*. 2022. № 31. С. 34-394.

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.6>

URL: <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/31/6.pdf>

Ключові слова: європейська інтеграція, місцеве самоврядування, децентралізація, територіальна громада, локальна демократія, принцип субсидіарності.

2. Кобець Юлія Василівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Мадрига Т.Б., Кобець Ю.В. Інститути громадянського суспільства в Україні: концептуальні підходи, суспільна роль і нормативно-правове підґрунтя. *Регіональні студії*. 2025. №42. С. 111-115.

URL: <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/42/19.pdf>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2025.42.17>

Ключові слова: громадянське суспільство, політичні інститути, функції, децентралізація, нормативно-правове забезпечення, демократія, публічна політика.

2. Кобець Ю. Процес децентралізації як фактор розвитку місцевого самоврядування. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2022. №6 (25). С.85-91.

URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1819>

DOI: 10.15421/172274

ISSN 2413-8738

Ключові слова: адміністративна реформа, влада, громадянське суспільство, децентралізація, місцеве самоврядування, територіальна громада.

3. Кобець Ю.В., Геник М.А. Політика безпеки і оборони ЄС: виклики для України в сучасних умовах. *Національні інтереси України*. 2025. №2 (7). С.1130-1143.

URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/20094>

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-1130-1142](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-1130-1142)

Ключові слова: політика безпеки та оборони, безпекова архітектура Європейського Союзу, Європейський Союз, Україна, «acquis communautaire», Стратегічний компас, Спільна політика безпеки та оборони.

Офіційними опонентами:

Гайданка Євгеній Іванович, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології і державного управління, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

1. Гайданка Є.І. Концепти децентралізації у постсоціалістичних країнах. *Науковий журнал «Регіональні студії»*. 2022. № 30. С. 45-49.

URL: <https://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/30/7.pdf>

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.30.7>

Ключові слова: концепції, моделі, децентралізація, регіоналізація, постсоціалістичні трансформації.

2. Martinkovič M., Haydanka Y. Decentralization and Electoral Processes: Political Fragmentation of the Regions in the Czech Republic. Prague: Publishing House Academia, 2022. 118 p.

ISBN: 978-80-200-3364-2

URL: <https://www.academiaknihy.cz/book/cards-en-43152/?srsltid=AfmBOorRcBZyrlX-PbPAJN3HmRmhAd0DMIWkwD3ylb7JsK9>

Keywords: Decentralization Reforms, Political Decentralization, Regional Elections, Regional Assemblies, Europeanization.

3. Haydanka Y. The Regional Dimension of Corruption Risks in the Czech Republic in the Light of Decentralization. *Journal of Liberty and International Affairs*. 2023. Vol. 9. No. 2, pp. 230-241.

DOI: <https://doi.org/10.47305/JLIA2392270h>

URL: <https://e-jlia.com/index.php/jlia/article/view/978/420>

Keywords: Corruption Risks, Decentralization, Regionalization, Unemployment Rate, Wage Level

4. Haydanka D., Haydanka Y., Martinkovič M. The Initial Response to the Russian-Ukrainian War in the Political Narrative of the European Union: The Case Study of the Slovak Republic. 2025. *Agathos*. Vol. 16, Issue 1(30), pp. 375-387.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15163268>

URL: <https://www.agathos-international-review.com/issues/2025/30/Haydanka%20D,%20Martinkovic%20&%20Haydanka%20Y.pdf>

Keywords: Slovak party system, Russophilia, Eurooptimism, Euroscepticism, Russian-Ukrainian war

5. Haydanka Y. Political Fragmentation of the Slovak Republic in Light of Regional Elections. Berlin: Peter Lang, 2025. 112 p.

DOI: <https://doi.org/10.3726/b23007>

URL: <https://www.peterlang.com/document/1572654>

Keywords: Slovak Regionalism, Regional Elections, Political Cleavages, Regional Assemblies, Župans.

Вінникова Наталія Анатоліївна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Харківського національного університету імені Василя Назаровича Каразіна

1. Вінникова Н., Пересипкіна І. Зовнішньополітичні пріоритети Європейського Союзу після політичного перезавантаження 2024 року. *Регіональні студії*. 2025. №40. С. 106-111.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2025.40.18>

URL: <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/40/20.pdf>

Ключові слова: Європейський Союз, Європейський парламент, Європейська комісія, зовнішня політика, політичні партії, вибори

2. Vinnykova N. Prioritizing Resilience within the Eastern Partnership. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2024. Вип.38. С.22-31

DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2024.38.2>

URL: <https://journals.onu.in.ua/index.php/interpolis/article/view/186>

Ключові слова: Європейський Союз, Східне Партнерство, стійкість, Україна, війна

3.Вінникова Н.. Публічна дипломатія України в євроінтеграційному вимірі: виклики та перспективи. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2025. Вип.40. С.13-22.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2025.40.1>

URL:https://www.researchgate.net/publication/397477472_Ukraine's_public_diplomacy_in_the_European_integration_dimension_challenges_and_prospects

Ключові слова: публічна дипломатія, Європейський Союз, Україна, євроінтеграція, суспільна підтримка

Голова фахового семінару:

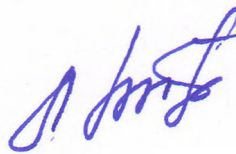
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук
гарант ОНП “Політологія

Василь КЛИМОНЧУК

Секретар фахового семінару:

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук
08.05.2026 р.

Оксана ЛИПЧУК